

Životné prostredie

12.05.2023 |

Metodické vysvetlivky - vybrané ukazovatele

Údaje o **odpadoch** sa zisťujú v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, vyhláškou č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov, vyhláškou č. 366/2015 Z. z. o evidenčnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti a vyhláškou č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch. Odpad sa člení na nebezpečný odpad (N) a ostatný odpad (O) a sleduje sa v členení podľa jednotlivých druhov odpadov a spôsobu nakladania. Druhy odpadu označené šesťmiestnym číselným kódom odpadu sú uvedené v Katalógu odpadov a sú zoskupené do 20 skupín odpadu, pričom skupiny 01 - 19 zahŕňajú priemyselný odpad a skupina 20 zahŕňa komunálny odpad. Pod nakladaním s odpadom sa rozumejú jednotlivé metódy zhodnocovania odpadu (kódy R1-R13) a zneškodňovania odpadu (kódy D1 - D15), ktoré sú špecifikované v zákone o odpadoch. Zhodnocovanie odpadu zahŕňa najmä recykláciu, spaľovanie s energetickým využitím a spätné získavanie organických látok vrátane kompostovania. Najčastejším spôsobom zneškodňovania odpadu je skládkovanie alebo spaľovanie bez energetického využitia.

Osobitne sa zisťujú a prezentujú údaje za tzv. priemyselný odpad, ktorý bol vyprodukovaný v rámci hospodárstva Slovenskej republiky a komunálny odpad, ktorý vznikol v obciach Slovenskej republiky. Údaje za priemyselný odpad sa publikujú v členení podľa odvetví ekonomických činností NACE Rev.2

Údaje o **emisiách** vypúšťaných do ovzdušia sa prezentujú v členení za jednotlivé znečisťujúce látky - oxidy dusíka (NOX), oxidy síry (SOX) vyjadrené ako SO₂, amoniak (NH₃), nemetánové prchavé organické látky (NMVOC), oxid uhoľnatý (CO), prachové častice (PM₁₀) a jemné prachové častice (PM_{2,5}) a skleníkové plyny - oxid uhličitý z fosílnych palív (CO₂), oxid uhličitý z biomasy (CO₂ BIOMASS), oxid dusný (N₂O), metán (CH₄), fluórované plyny (tzv. F-plyny: HFC, PFC, SF₆). Emisná inventúra zahŕňa stacionárne aj mobilné zdroje v oblasti energetiky, priemyselnej činnosti, poľnohospodárstva, dopravy, odpadového hospodárstva a bytovo-komunálnej sféry. Poskytovaný prehľad emisií je v súlade s metodikou a klasifikáciou používanou pre účty emisií do ovzdušia podľa druhu ekonomickej činnosti (NACE Rev.2).

Kvalita ovzdušia závisí na koncentrácii znečisťujúcich látok v ovzduší - imisie. Hodnoty imisií vo vybraných lokalitách sú stanovené na základe kontinuálneho merania v jednotlivých monitorovacích stanicích v rámci Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia (NMSKO). Hodnoty prízemného ozónu sú stanovené z 8-hodinových koncentrácií meraných od 9:00 hod. do 17:00 hod. vo vybraných monitorovacích stanicích. Cieľová hodnota pre ochranu ľudského zdravia je 120 mikrogramov na m³.

Kvalita vody vo vodných tokoch sa sleduje na základe údajov z meracích staníc, ktoré sú situované do ústí riek. Hodnotenie kvality povrchových vôd je vykonávané v súlade s nariadením vlády 269/2010, pričom sa sleduje splnenie všeobecných požiadaviek na kvalitu vody. Hodnotené ukazovatele spadajú do nasledujúcich kategórií (podľa prílohy 1 nariadenia):

- všeobecné ukazovatele (43 ukazovateľov)
- nesyntetické látky (8 ukazovateľov)
- syntetické látky (58 ukazovateľov)
- ukazovatele rádioaktivity (7 ukazovateľov)
- hydrobiologické a mikrobiologické ukazovatele (9 ukazovateľov).

V rámci **nákladov na ochranu životného prostredia (ŽP)** sa sledujú investície vynaložené na obstaranie dlhodobého majetku slúžiaceho na ochranu ŽP a bežné náklady na ochranu ŽP členiace sa na vnútroorganizačné náklady (mzdové a ostatné) a náklady, ktoré organizácia hradí iným subjektom za poskytnuté environmentálne služby. Prezentované sú tiež údaje o tržbách z ochrany ŽP, konkrétne z predaja vedľajších alebo odpadových produktov, za poskytovanie environmentálnych služieb a v prípade podnikov tiež z predaja výrobkov, prístrojov, komponentov a technológií určených na ochranu ŽP. Údaje za všetky uvedené ukazovatele sú k dispozícii v členení podľa klasifikácie oblastí ochrany ŽP/CEPA: CEPA1 - ochrana ovzdušia, CEPA 2 - narábanie s odpadovými vodami, CEPA 3 - narábanie s odpadom, CEPA 4 - ochrana pôdy, povrchových a podzemných vôd, CEPA 5 - znižovanie hluku a vibrácií, CEPA 6 - biodiverzita a ochrana krajiny, CEPA 7-9 - iné.

Osobitne sa zisťujú údaje o nákladoch na ochranu ŽP a tržbách z ochrany ŽP za obce a za podniky s 20 a viac zamestnancami.

Pokuty ukladajú orgány štátnej správy pre životné prostredie právnickým a fyzickým osobám za porušenie povinností a zákonov na úseku ochrany ovzdušia, vodného a odpadového hospodárstva, ochrany prírody a krajiny, integrovanej prevencie a kontroly, biologickej bezpečnosti a za porušenie zákona o obchodovaní s emisnými kvótami. Sledujú sa jednak pokuty uložené a tiež pokuty zapletené k 31.12 daného roka.

Environmentálne účty predstavujú štatistický systém spájajúci ekonomické a environmentálne informácie a slúžia na analýzu vzájomného pôsobenia medzi ekonomikou a životným prostredím. V súčasnosti sú implementované na národnej úrovni 3 environmentálne účty - účet materiálových tokov (MFA), účet emisií do ovzdušia (AEA) a účet environmentálnych daní. Uvedené účty sa zostavujú na základe nariadenia 691/2011 o európskych environmentálnych ekonomických účtoch a v súlade s metodikou Eurostatu.

Definície pojmov používaných v štatistike životného prostredia sú uvedené v Slovníku pojmov (Metaúdaje – Slovník pojmov).

Zdroje údajov

Údaje o odpade - zdrojom údajov o komunálnom odpade je štatistické zisťovanie Štatistického úradu SR o komunálnom odpade z obcí ŽP 6-01, údaje za priemyselný odpad pochádzajú zo zdrojov Ministerstva životného prostredia SR.

Údaje o emisiách, kvalite ovzdušia, kvalite vôd vo vodných tokoch a odpadových vodách - preberajú sa zo zdrojov Slovenského hydrometeorologického ústavu.

Údaje o nákladoch na ochranu ŽP a tržbách z ochrany ŽP - zdrojom údajov je štatistické zisťovanie Štatistického úradu SR v podnikoch s 20 a viac zamestnancami a štatistické zisťovanie Štatistického úradu SR o nákladoch z ochrany ŽP z obcí v rámci ŽP 6-01.

Údaje o pokutách - preberajú sa zo zdrojov Environmentálneho fondu SR

Environmentálne účty - zdrojom údajov do účtu materiálových tokov sú štatistické zisťovania Štatistického úradu SR (údaje o úrode plodín, dovoze, vývoze) a časť údajov sa preberá z externých zdrojov (Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, Národné lesnícke centrum); údaje do účtu emisií do ovzdušia pochádzajú zo zdrojov Slovenského hydrometeorologického ústavu; zdrojom údajov do účtu environmentálnych daní sú národné účty v rámci Štatistického úradu SR a časť údajov sa odhaduje na základe informácií z externých zdrojov.